

Aftenposten, lørdag 21. august 1993

VI KAN FÅ ARBEIDSLEDIGHETEN NED

Etter en sammenhengende oppgangsperiode gjennom det meste av 1980-tallet har verdensøkonomien siden høsten 1990 vært inne i en lavkonjunktur. Europa har i disse årene hatt en svakere økonomisk utvikling enn noen gang tidligere i etterkrigstiden. For Vest-Europa regner OECD nå med at 23 millioner personer vil være uten arbeid i 1994. Våre nordiske naboer har opplevd en til dels dramatisk økning i ledigheten. I Finland nærmer den seg 20 prosent, i Sverige er den over 8 prosent og den øker raskt, og i Danmark er ledigheten nå over 12 prosent.

Dette er en situasjon vi ser på med uro. Derfor tok Norge initiativ til å få EF- og EFTA-landene til å bli enige om en rekke tiltak for å få ned ledigheten. En samordnet politikk for å få ledigheten ned vil ha en langt sterkere virkning enn de tiltakene enkeltland kan gjennomføre hver for seg.

Ikke minst har vi erfart det i Norge, med vår utadrettede økonomi. Flere års ekspansiv økonomisk politikk hvor vi fullt ut har brukt vår handlefrihet har gitt oss en bedre utvikling. Men det har ikke vært nok til å få ledigheten ned.

Norge er likevel blant de landene i Europa som har greidd seg best i disse årene. Det er mange eksempler på at seriøse internasjonale observatører framholder norsk økonomi som et lyspunkt.

Når vi tross alt har kommet bedre gjennom krisen i verdensøkonomien enn de fleste andre land har dette sammenheng med at vi gjennom omleggingen av den økonomiske politikken våren 1986 tok tak i problemene i norsk økonomi tidlig. Vi har satset på et dobbelt grep: Å få kostnadsøkningen ned, samtidig som vi har brukt statsbudsjettet aktivt for å styrke næringsliv og sysselsetting.

Vi har samarbeidet med partene i arbeidslivet om solidariske og nøkterne lønnsoppgjør. Dette har vært en viktig forutsetning for bedringen av norsk økonomi. Pris- og

kostnadsveksten er redusert kraftig. Norske bedrifters konkurransevne er bedret med 11 prosent de fire siste årene. Vi har overskudd i utenriksøkonomien. Ikke minst viktig; rentenivået er redusert kraftig, til stor fordel for gjeldstyngede husholdninger, bedrifter og kommuner.

Vi har fått vår del av den rentenedgangen som har skjedd internasjonalt de siste månedene. Men i tillegg har vi hatt en betydelig særnorsk nedgang i rentenivået. Effektiv 3-måneders pengemarkedsrente har falt fra vel 13 prosent ved årsskiftet til rundt 6 prosent nå. Også de langsiktige rentene har sunket betydelig, og er nå under 6 prosent. I forrige uke hadde Norge det laveste rentenivået i Europa nest etter Sveits.

Bedringen i konkurransevnen og det lavere rentenivået er kanskje de to viktigste forutsetningene for en ny optimisme og oppgang i næringslivet. Det er ikke bare børsen som gleder seg over dette. Det viktigste er de mange arbeidsplassene som er styrket og de bedre mulighetene for å skape nye arbeidsplasser.

De moderate inntektsoppgjørene har bidratt til at det har vært mulig å bruke statsbudsjettet meget aktivt siden 1989. Slik har etterspørselen etter varer og tjenester blitt holdt oppe i en periode med sterk nedgang i næringslivet. Den ekspansive politikken de siste årene har rettet seg mot alle deler av norsk økonomi. Det er gjennomført en omfattende styrking av offentlig sektor, med en sterk satsing i miljøpolitikken, en storstilt satsing på veier og jernbane, en kraftig økning i nye skole- og studieplasser, og en opptrapping av arbeidsmarkedstiltakene som skal sikre at arbeidstakere uten ordinært arbeid holder kontakten med arbeidslivet og at deres kompetanse bedres. Og ikke minst har tiltak for barn og barnefamilier vært et område med sterk satsing. I dag har 60 000 flere barn plass i barnehage enn i 1989, og den lønnede svangerskapspermisjonen er fra 1. april i år utvidet til 52 uker med 80 prosent lønn eller 42 uker med full lønn. Helse-, omsorgs- og skolesektoren er styrket bl.a. gjennom en sterk vekst i kommunenes inntekter. I 1991 og 1992 ble det skapt over 40 nye jobber pr. dag i kommuner,

fylkeskommuner og staten.

Det har også skjedd en kraftig bedring av husholdningenes økonomi. Fra 1989 til 1992 økte husholdningenes kjøpekraft med 9 prosent, eller over 30 milliarder kroner.

Det er satset på næringslivet. I den næringslivspakken som ble gjennomført fra sist nyttår, var lavere arbeidsgiveravgift, som utgjorde mer enn 5 milliarder kroner i kostnadslettelser, det viktigste enkeltelementet.

Det er alt i alt lagt et godt grunnlag for ny vekst i norsk økonomi og dermed for å lykkes i det som for alle må være jobb nr. 1: Å få ledigheten ned.

Det skjer positive ting i arbeidsmarkedet. Nedgangen i sysselsettingen har stoppet opp, og det er tegn til en viss økning. Industrisysselsettingen ser ut til å kunne øke for første gang på mange år.

Utfordringen nå er å få alle til å medvirke til den sysselsettingsøkningen vi ønsker og som skal bringe ledigheten nedover. Det er dette Regjeringens solidaritetsalternativ dreier seg om.

Vi som er i arbeid skal bidra gjennom moderate inntektsoppgjør. De som har mest skal bidra litt ekstra gjennom høyere formuesskatt. Næringslivet skal gripe sjansen og utnytte den bedrede konkurranseevnen og lavere rente til å investere og skape nye arbeidsplasser. Også i offentlig sektor skal det skapes flere arbeidsplasser; det er mange udekkede behov i eldreomsorgen, helsetjenestene og omsorgen for våre barn. På alle disse områdene må innsatsen styrkes i årene framover. Vi må satse enda mer på skole- og utdanningssektoren, slik at vi i fremtiden blir flinkere til å utnytte våre naturressurser og styrke verdiskapningen.

Vi er på rett kurs. Nå må vi ikke skusle bort det vi har oppnådd gjennom nye eksperimenter.

Men for at vi skal kunne styrke offentlig sektor slik det er behov for må det foretas omprioriteringer på statsbudsjettet. Norge må ikke komme i en situasjon der underskuddet på statsbudsjettet blir for høyt over flere år. Det ville bety at vi sendte en stor, ubetalt regning til våre

barn og barnebarn. Det er derfor det fortsatt må skje en kritisk gjennomgang av passive overføringsordninger og en styrking av tiltak som kan føre til økt sysselsetting, slik Regjeringen og Arbeiderpartiet har varslet.